

ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*В. Д. Чумак, к. е. н., доцент,
завідувач кафедри фінансів і кредиту
Полтавська державна аграрна академія
А. В. Деменко, магістрант спеціальності
«Фінанси, банківська справа та страхування»*

Вихід України з економічної кризи, насамперед, пов'язаний із поліпшенням фінансово-економічного стану підприємств. Запорукою виживання та основою стабільності суб'єктів господарювання в ринкових умовах є їх фінансова стійкість та платоспроможність. Вона характеризує результат розвитку підприємства, містить необхідну інформацію для інвесторів, а також відображає його здатність відповідати за своїми зобов'язаннями та нарощувати економічний потенціал.

Фінансовий стан підприємства можна оцінити з погляду його короткострокової та довгострокової перспектив. У короткостроковій перспективі критерієм оцінки фінансового стану є його ліквідність та платоспроможність. Платоспроможність – це можливість підприємства своєчасно і в повному обсязі задовольнити платіжні вимоги постачальників повертати кредити і позики, виплачувати заробітну плату, вносити платежі до бюджету, тобто проводити розрахунки за короткостроковими зобов'язаннями.

Оцінку платоспроможності підприємства повинні здійснювати як власник (керівник) для прогнозування фінансової діяльності на майбутнє, так і ділові партнери – для впевненості у тому, що підприємство вчасно погасить свої боргові зобов'язання. Саме тому дослідження даної теми є досить актуальним і корисним для господарюючих суб'єктів.

Метою даного дослідження є аналіз різних підходів щодо визначення платоспроможності підприємства. Висвітлюються погляди зарубіжних вчених, які мають досить багатий досвід фінансово-економічного регулювання діяльності підприємств в ринкових умовах. Українські вчені мають свою думку щодо поняття «платоспроможності» з огляду на специфіку економіки нашої країни.

З погляду західних науковців платоспроможність визначається наявністю власних обігових коштів та здатністю покривати збитки. Так, Й. Ворст, П. Ревентлоу визначають платоспроможність підприємства як «здатність витримувати збитки». Особлива заслуга авторів полягає в тому, що вони мають на увазі не лише погашення зобов'язань підприємством, а ще й існування деякого потенціалу чи резерву, який би дав змогу

підприємству покривати збитки. Проте, основою діяльності підприємства має бути здатність задовольняти вимоги контрагентів та сплачувати виробничі потреби, а не орієнтуватися на збитки та їх покриття.

Слід нагадати думку таких науковців як Дж. Депалленс та Дж. Джоборд, які говорять, що платоспроможне те підприємство, в якого позитивні оборотні фонди (тобто наявні власні джерела обігових коштів). Можна зробити висновок, що платоспроможність визначається складом оборотних активів підприємства. Зокрема, більша частина власних оборотних активів є основою платоспроможності підприємства.

Поняття «платоспроможності» російськими вченими (В. В. Ковальов, М. М. Крейніна, М. С. Абрютина, А. В. Грачов, Е. І. Уткін, А. Д. Шеремет) визначається як здатність підприємства своєчасно і повному обсязі виконувати свої зобов'язання. Д. В. Кондрашов зазначає: «Платоспроможність означає наявність у підприємства грошових ресурсів та інших еквівалентів, достатніх для розрахунків за кредиторською заборгованістю, яка потребує негайного погашення» [2, с. 126]. Слід зауважити, що більш точніше визначення подає М. М. Крейніна: «Платоспроможність – це наявність у підприємства коштів, достатніх для сплати боргів за всіма короткостроковими зобов'язаннями й одночасного безперебійного здійснення процесу виробництва та реалізації продукції» [3, с. 25]. З огляду на такі визначення провідних науковців, які вивчають дане питання, постає потреба твердження про те, що підприємство повинно мати кошти, достатні для сплати короткострокових зобов'язань, а також для того, аби продовжувати свою виробничу діяльність.

Вітчизняними науковцями подається наступне визначення: «платоспроможність підприємства – найважливіший показник, який характеризує фінансовий стан підприємства. Оцінка платоспроможності проводиться на основі характеристики ліквідності активів, що означає спроможність перетворення активу в готівку» [1, с. 35]. Вважаємо, що такий підхід не сприяє вірному розумінню сутності платоспроможності підприємства, оскільки відбувається змішування поняття платоспроможності та її показників. Деякі вітчизняні науковці ототожнюють платоспроможність із ліквідністю. Іноді поточна платоспроможність забезпечується ліквідністю, тобто здатністю розраховуватися за короткостроковими зобов'язаннями. Причому, в цілому платоспроможність визначається як наявність у підприємства коштів для погашення ним у встановлений термін та у повному обсязі своїх зобов'язань. При цьому деякі вчені-економісти зазначають, що платоспроможність ширше поняття, ніж ліквідність, а інші – навпаки, що ліквідність більш містке поняття.

Звичайно, підприємству потрібні абсолютно ліквідні активи для нового виробничого циклу. Але крім передбачених короткострокових зобов'язань, у зазначений термін йому необхідно сплатити також і

довгострокові кредити та позики, термін погашення яких може наблизитися і перейти до поточного року. Отже, на нашу думку, платоспроможність стосується не лише короткострокових позикових коштів а й довгострокових зобов'язань. Безперечно, коли настане термін сплати довгострокових зобов'язань, то вони відображатимуться у складі короткострокових зобов'язань підприємства.

Отже, всебічно вивчаючи дану проблему можна стверджувати, що розглядати слід не лише довгострокові зобов'язання, бо наявні поточні платежі у короткостроковому періоді становлять значну частину від суми усіх платежів. І, відповідно, залежність платоспроможності від погашення короткострокових позик очевидна, тому що саме вони впливатимуть на платоспроможність підприємства. Адже за ситуації, коли банки через високий рівень ризиків кредитування не зацікавлені у наданні довготермінових кредитів підприємствам, то, як наслідок, більшість підприємств мають високу заборгованість за короткостроковими зобов'язаннями.

Розглянуті підходи щодо сутності поняття «платоспроможність підприємства» дають можливість зробити певні висновки:

- при визначенні платоспроможності підприємства термін зобов'язань не має істотного значення;
- платоспроможність підприємства може погіршитися внаслідок того, що у структурі активів значну частину посідає безнадійна дебіторська заборгованість, основні засоби, неприбуткові довгострокові вкладення;
- платоспроможність підприємства – це не лише показник, доказом чого може стати той факт, що значення показника вказує на стан платоспроможності підприємства на певну дату розрахунку, тобто для нього характерна одномоментність, і це значення залежить від об'єктивно зумовлених змін, пов'язаних із надходженням та сплатою коштів.

Література

1. Ігнатов Є. Є. Розв'язання питань методологічного обґрунтування понять «платоспроможність» і «ліквідність» / Є. Є. Ігнатов // Фінанси та кредит. – 2014. – № 6. – С. 34–39.
2. Кондрашов Д. В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности / Д. В. Кондрашов. – М. : Финансы и статистика, 2016. – 432 с.
3. Крейнина М. Н. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности акционерных обществ в промышленности, строительстве и торговле / М. Н. Крейнина. – М. : АР «ДИС», «МВ – Центр», 2014. – 256 с.